

Unto Kumpulainen: Koskiemme kuohuntaa

Sonkajärven kunnan vaakunatunnuksena on kosket ja kasket. Sen suunnittelija on osunut naulan kantaan symboliamme laatiessaan ja piirtäessään siihen vesirattaan ja tulenlieskat. Kosket ja kasket ovat olleet kohtalomme. Nuo kasket nyt eivät enää aikoihin, mutta kosket kyllä. Nyt ne näyttävät olevan sitä hyvinkin paljon. Ennen niissä jauhoi noita kaskista saatuja niukkoja viljankahuja - ja petäjän kuorta - kymmenet myllyt - niin kuin kunnan hallipartaisen ukon ukkinikin mylly tuonne Koirakosken partaalle vielä 30-luvullaki, mutta nyt niiden pitäisi ryhtyä jauhamaan kilovatteja. Niin muuttuu maailma ja me sen mukana. Vai muutummeko aina? Sangen monet kuntalaiset taitavat antaa palttua "taivaanmannalle" eli niille kilovateille ja näkisivät mieluummin noissa koskissa hyppivän lohia ja taimenia. Ainakin on annettu sellainen kuva siitäkin huolimatta, että vanhat, paljasjalkaiset sonkajärviset ovat myyneet vesioikeuksiaan ja koskiosuuksiaan Nurmijoen reitistä jo vuosikymmenet sitten paikallisille voimafirmalle - ja jossa hälläkässä on tainnut mennä tämän pakinan kirjoittajankin osuudet sen siliän tien. Missä lienee sitten ne rahat tai muut korvaukset?

Kiperin kysymys lienee näiden osuuksien ostajalle ollut tuo reitin tärkein latvaosa, jossa vesiosuuksia ja rantoja isännöi ratkaisevassa määrin Luelahden vanha Eerikka, vainaa jo tosin, mutta silloin vielä 80 ikävuodestaan huolimatta semmoinen ukkeli, että teki matkansakin sieltä kirkonkylään hiihtäen oli sitten keli ja sää millainen tahansa. Teki niin kuin silloinkin, kun autolla ajaessani tapasin hänet hiihtää hankaamassa Kulvemäen rinnettä karvahattu korvilla ja parta huurassa. Tuntui mahdottomalta jättää häntä sinne hiihtämään, ja niin tälle korkealle vaaralle ajettuani jäin odottelemaan miestä tarjoten kyytiä ja ehdottaen, että pannaan sukset auton katolle. Mutta ei Eerikka edes pysähtynyt siinä vaan tuhahti huuruiseen partaansa, että: "Vae jotta kyytiin. E-ei. Kun oun jo tänne asti hiihtännä, niin kyllä minä tämän lopunnii..." Ja lähti laskea kaahottamaan alas tuota jyrkkää rinnettä sauvoilla haarojen välistä jarrutellen. Semmoinen mies oli Eerikka. Muistattehan?

Mutta yhtä itsepäinen hän oli niissäkin koskiasioissa. Sattui nimittäin kerran niin, että minulle soitettiin tietyltä taholta, että pitäisi lähteä erään miehen mukaan sinne Luelahteen. On nääs tarkoitus tehdä vähän kauppoja sen Eerikan kanssa, sanottiin, ja kun se kuuluu olevan vähän semmoinen omapäinen jurrikka, niin tarvittaisiin mukaan esiliinaa, jollaiseksi minä kuulemma jo ainakin kolmen sukupolven tuttuna olisin sopiva. Arvasin heti, mistä kaupoista on kysymys, mutta suostuin pyyntöön. Ja niin me ajoimme Jyrkälle ja taaplasimme Kiltous-järven jäätä pitkin Luelahteen. Minä ilman kantamuksia ja totuuden nimessä asian suhteen ilman toivoakin, mutta matkakumppanini toivoa täynnä ja repussa sopivan painoinen annos Alkon tuotteita ja salkussaan mielestäni melko painava shekki alkuverryttelyksi...Ja höylistihän ukko-Eerikka meidät vastaan ottikin. Lämmitti saunat ja käski panna pöytä pöytään - harvijaisvieraille...Ja kun sitten siellä saunassa otettiin pienen sisäisen, mutta sitäkin suuremman ulkoisen löylyn ohella puheeksi ne vesi- ja koskiasiat, vaiken Eerikka - Vaikenä kuin muuri... Ja vasta kun ostelija oli pistäytynyt ulos saunasta, sanoi hän minulle vakaumuksen syvällä rintaäänellä: "Kuulehan sinä Iisakin poeka. Sano tuolle miehelle, jotta lopettaa nuo puhheet. Luelahen Eerikka kun ee myö vesossuuksiaan. Uskotko?" Ja minä uskoin. Vaan kun sitten siinä ruokapöydässä se ostoasiamies aloitti vielä pehmityksen, potkaisin minä häntä pöydän alta ja pyöritin päätäni, että ymmärtäisi jo nyt lopettaa, sillä asia on jo kertakaikkiaan poissa päiväjärjestyksestä. Sen verran Eerikka puuttui kuitenkin vielä asiaan että lupasi: "Minun puolstan suatta tehdä siihen koskeen minkälaesen voemalan tahasa, mutta vesossuuksista minä en luovu." Ja kun teimme poislähtöä, suhahti Eerikka ovella korvaani että: "Mukava kun kävit. Kää vastahii, vaan elä ota nuita hurjia mukkaas. Mitä lienöövätäkään veskaahusia nuo Savon Voeman herrat, kun käävät nuin kimppuun." Niin hän tuumasi - ja vedet virtailevat siellä yhäkin lähes luonnontilassa...

Mutta tästä on jo aikaa parikymmentä vuotta. Luelahden Eerikan aika on jo ohi, eikä ainakaan hän ole enää "kehityksen" jarruna. Ja, niin kerrotaan, kyseisellä voimayhtiöllä on jo aika pitävä ote näihinkin reitin latvavesiin, joten taitaa käydä niin, että on turhaa potkia tutkainta vastaan? Isot kun irtävää, niin pienet piipittää...

Mikä sitten lienee paras ratkaisu tässä koskisodassa? Nostaako tassut pystyyn ja antautua, vaiko taistella viimeiseen veripisaraan saakka. Tietysti saattaa olla mahdollista myös kompromissi. Eli että se voimalaitos rakennetaan ehdolla, että Jyrkän alajuoksu saa olla vapaa, sillä harmilta tuntuu, jos tämäkin osa reittiä kahlitaan.

Rönkön Tahvo puhui selkeätä asiaa, kun kehotti ottamaan huomioon tässä asiassa kaikki näkökohdat. Niin voimalan, kalatalouden kuin luonnonsuojelunkin. Ja näinhän pitäisi asioita päätettäessä tehdä. Eikä mitään salailleen, vaan avoimin kortein pelaten. Meillä Suomessa on jo ajettu liian monessa asiassa pimennetyin valoin. Pantu kansalaiset tapahtuneen tosiasian eteen, jolle ei enää kukaan mitään voi, vaikka kuinka kipeää tekisi. Kunta voinee tässä asiassa jotakin. Näin suuresta asiasta päätettäessä sen on otettava kantaa asiassa ja varmaan ottaakin. Mutta päätöksiä ei saa tehdä kuulematta kuntalaisten mielipiteitä. Mutta ne mielipiteet pitäisi saada selville ja julki ja se edellyttää kuntalaisten oma-aloitteista keskustelua asiasta. Siis keskustelkaa ja pohtikaa, mutta generaattoreiden jyrinän ohella kuulkaa myös koskeimme kuohuntaa.